

REFERÁT

na pracovnú konferenciu „Štátny informačný systém a Armáda SR“

pplk. Ing. Vojtech RUJAK

GŠ ASR, Štáb operačného plánovania

1. ÚVOD

Slovenská republika je vo svojej ústave definovaná ako zvrchovaný, demokratický a právny štát. Národným záujmom Slovenskej republiky je zaručiť jej zvrchovanosť, suverenitu, územnú integritu, nenarušiteľnosť hraníc, bezpečnosť, hospodársku prosperitu a spoločenskú stabilitu. Svoj národný záujem chce realizovať ako plnohodnotný člen spoločenstva vyspelých európskych demokratických štátov, ktoré spájajú spoločné kultúrne tradície a podobnosť historických osudov, ale aj spoločné hodnoty pluralitnej demokracie, právneho štátu, sociálne orientovanej trhovej ekonomiky, ľudských práv a občianskych slobôd.

Systém národnej bezpečnosti Slovenskej republiky je tvorený štyrmi samostatnými, ale vzájomne previazanými subsystémami :

- subsystém riadenia národnej bezpečnosti Slovenskej republiky,
- subsystém obrany Slovenskej republiky,
- subsystém ochrany verejného poriadku a vnútornej bezpečnosti,
- subsystém zabezpečenia národnej bezpečnosti Slovenskej republiky.

Základnými výkonnými subsystémami sú subsystém obrany Slovenskej republiky a subsystém ochrany verejného poriadku a vnútornej bezpečnosti Slovenskej republiky.

Subsystém obrany republiky zahŕňa opatrenia na zabezpečenie obranyschopnosti krajiny v mieri i vo vojne na všetkých úsekoch hospodárskeho a spoločenského života, najmä budovanie ozbrojených síl a zvyšovanie ich bojovej pohotovosti v súlade s požiadavkami súčasného vojenstva. Nedeliteľnou súčasťou obrany republiky sú opatrenia

v národnom hospodárstve, opatrenia na obranu v krajoch a okresoch a na ochranu pred nepriateľskými vzdušnými útokmi a príprava občanov na obranu.

Hlavnou úlohou Armády Slovenskej republiky je vytvárať predpoklady na obranu štátu. V prípade ohrozenia Slovenskej republiky alebo jej napadnutia, rozhodným spôsobom reagovať na činnosť agresora a zabezpečiť obnovenie suverenity a územnej celistvosti štátu.

Efektívne fungujúci systém obrany Slovenskej republiky, s dôrazom na jeho komplexnosť a preventívne pôsobenie musí zabezpečiť predpoklady pre splnenie úloh Armádou SR v prospech národných obranných cieľov :

- vytvorením komplexných podmienok pre vedenie účinnej a efektívnej obrany, ktoré sa dosiahnú včasným odhalením príznakov možnej agresie proti Slovenskej republike a prípravou OS, obyvateľstva, štátu a jeho ekonomiky,
- splnením podmienok pre aktívnu účasť Slovenskej republiky a jej ozbrojených síl na mierotvorných, humanitných akciách v rámci OSN a OBSE, prípravou jednotiek pre použitie v rámci OSN a OBSE a prípravou odborníkov pre použitie v medzinárodných štáboch,
- splnením podmienok pre použitie armády v prípade iného ako vojenského ohrozenia.

Iné ako vojenské ohrozenie SR (krízové situácie) majú špecifický charakter, rôzne možné dôsledky a predstavujú rozdielnu mieru nebezpečenstva pre činnosť štátu.

V súlade s Ústavou SR, obrannou doktrínou SR a platnými zákonmi sa použitie ozbrojených síl pri inom ako vojenskom ohrození predpokladá v týchto prípadoch:

- Pri mimoriadnej situácii na zabezpečenie ochrany štátnych hraníc SR pri migrácii obyvateľstva z územia susedných štátov,
- Pri strážení objektov osobitnej dôležitosti a ďalších dôležitých objektov,
- Pri spolupôsobení na udržiavanie bezpečnosti vo vnútri štátu v prípade priameho násilného útoku proti ústavnému zriadeniu SR,
- Pri vzniku mimoriadnej situácie najmä ekologickej katastrofy, priemyselnej (prevádzkovej) havárie a živeľnej pohromy

Aj keď Slovenská republika odmieta vojnu ako prostriedok riešenia medzinárodných sporov, nepovažuje žiadny štát za svojho nepriateľa, nemá územné požiadavky voči iným štátom, chce dobre spolupracovať so všetkými štátmi a chce medzinárodné spory riešiť mierovou cestou, nemožno v súčasnej dobe vylúčiť riziká, ktoré rôznou intenzitou budú ohrozovať národné záujmy a bezpečnosť Slovenskej republiky.

Z pohľadu pripravovaného ústavného zákona o bezpečnosti Slovenskej republiky môžu nastať situácie, ktoré sú charakterizované ako :

1. núdzový stav – ak dôjde k živelnému pohromu, nehode alebo inému nebezpečenstvu, ktoré ohrozuje životy, zdravie občanov alebo značné majetkové hodnoty štátu,
2. výnimočný stav – ak je zvýšenou mierou ohrozená nezávislosť, samostatnosť, suverenita, územná celistvosť, nedotknuteľnosť hraníc, alebo demokratické základy slovenskej republiky, alebo dôjde k rozsiahlemu narušeniu vnútorného poriadku a bezpečnosti štátu,
3. vojnový stav – ak je bezprostredne ohrozená nezávislosť, samostatnosť, suverenita, územná celistvosť, alebo nedotknuteľnosť hraníc SR,
4. vypovedanie vojny – znamená začiatok vojny, aj keď sa vojnové operácie ešte nezačali.

2. VÝZNAM INFORMÁCIÍ V PROCESSE RIADENIA V ARMÁDE SR

Hlavnou úlohou štátneho informačného systému z hľadiska zabezpečenia obrany Slovenskej republiky je vypracovanie, prenos a využitie nevyhnutných informácií na účinné riadenie vojsk počas BPŠ, mimoriadnych situácií a prepojenie riadiacich a výkonných prvkov.

Z dôvodu, že Štátny informačný systém musí byť úzko previazaný so všetkými podsystémami jednotlivých rezortov a úradov štátnej správy, ktoré sa podieľajú na zabezpečení obrany SR, vybudovať ho na báze „Vektorovej digitálnej mapy územia SR“.

K splneniu hlavného cieľa, t.j. vytvoreniu systému „Vektorová digitálna mapa územia SR“ by sa mali prijať nasledujúce kroky:

- hlavného projektanta (navrhovateľa) systému „Vektorová digitálna mapa územia SR“ určiť Armádu SR (Topografický ústav Armády SR, B. BYSTRICA),
- na úrovni jednotlivých rezortov, úradov štátnej správy a civilných inštitúcií presadiť zjednotenie a sústredenie finančných prostriedkov k vytvoreniu jednej finančnej položky k realizácii celého projektu. Tým zabrániť triešteniu síl a finančných prostriedkov,
- postupné dopĺňanie informácií od jednotlivých rezortov a úradov štátnej správy do jednotlivých podsystémov a databáz daného projektu.

Táto digitálna mapa musí umožňovať:

- vyhľadávanie, vyberanie a analýza údajov z rozličných databáz po krajoch, okresoch a obciach,
- mať prehľad o umiestnení strategicky dôležitých budovách a objektoch,
- poskytovať údaje o silách a prostriedkoch ozbrojených zložkách a civilných organizácií pre ich zasadenie v rôznych krízových situáciách,
- poskytovať údaje o celkovej infraštruktúre,
- poskytovať údaje o vládnych a mimovládnych organizáciách podieľajúcich sa na riešení rôznych krízových situácií (záplavy, požiare, migrácia a iné),
- poskytovať údaje o umiestnení nebezpečných látok,
- poskytovať údaje a plány inžinierskych sietí,
- poskytovať plány a trojrozmerné modely strategických budov a objektov,
- informácie o prebiehajúcich verejných prácach, opravách a iné informácie,
- určenie vzájomnej viditeľnosti a plánovanie komunikácie medzi jednotkami,
- určenie vhodnosti prenosu signálu a jeho rozlíšenie (dobrý, slabý, neuskutočiteľný),
- výber a prehľad o všetkých vodných tokoch, priehradách (vodohospodárskych dielach, objektoch) ako aj varianty (modelovanie) riešenia úloh pri krízových situáciách na týchto tokoch a dielach,
- taktické označenie vojenských (nevojenských) situácií formou vojenských skratiek a značiek (symboly),
- označovanie dôležitých objektov vojenskými symbolmi.

Z hľadiska už definovaných situácií ktoré som uviedol v úvode, štátny informačný systém pre potreby použitia Armády SR by mal spĺňať tieto kritéria :

- sprostredkovať aktuálne a včasné informácie o vzniknutej mimoriadnej situácii, o jeho vývoji a stave,
- schopnosť komunikácie so systémami iných armád a ich vzájomná kompatibilita,
- previazanie systému so všetkými zainteresovanými zložkami ktoré sa podieľajú na riešení mimoriadnej situácie,
- poskytovanie pravdivých informácií pre prípravu rozhodnutí na riešenie mimoriadnej situácie,
- zabezpečenie pružnosti systému, jeho priebežné prispôsobovanie meniacim sa podmienkam,
- trvalý prehľad o zdrojoch ktoré sú vyčleňované v prospech ozbrojených síl,
- poskytovanie nástrojov pre riešenie špecifických úloh pre potreby ozbrojených síl,
- minimalizovať čas potrebný pre prijatie rozhodnutia na použitie ozbrojených síl,
- zabezpečiť efektívnosť a zjednodušenie riadenia ozbrojených síl,
- zabezpečenie informačných výstupov pre ostatné rezorty štátnej správy o zámere operačného rozvinutia vojsk pre ich ďalšiu (následnú) činnosť v procese riadenia, (evakuácia obyvateľstva z priestorov boj. Činnosti, vstupy/výstupy na UAC atd.)
- výstupy zo systému v digitálnej forme z dôvodu širokého využívania počítačovej techniky,
- zabezpečenie komplexných informácií o území SR a príslušného územia v digitálnej forme, zefektívnenie zberu informácií o území, ich spracovanie, analýza a ich distribúcia,
- možnosť tvorby nastavbových programov a dátovej základne pre modelovanie a analyzovanie,
- zabezpečenie možnosti výmeny digitálnych informácií s inými informačnými systémami,
- zabezpečenie utajenia informácií s možnosťou ich selekcie podľa potrieb užívateľa.

3. DEFINÍCIA vzťahu ŠIS a Armáda SR

- a) pre vylúčenie duplicity informácií pod rôznymi pojmami je potreba sa ujednotiť a prijať jednotnú definíciu pojmov,
- b) ujednotiť definíciu jednotlivých podsystemov a v nich jednotlivých informačných databáz,
- c) ujednotiť sa na vzájomnej súčinnosti rozhodujúcich ústredných orgánov štátnej správy pri tvorbe ŠIS, jeho podsystemov a tvorbe jednotlivých informačných databáz,
- d) navrhnúť, ktorá zložka, organizácia navrhne, pripraví model terénu, schopný zobrazit' trojrozmerný model v spojení rastrových a vektorových dát (údajov). Pre vytvorenie tohto modelu rozhodnúť, ktoré údaje majú byť zahrnuté do počítačového modelu,
- e) pre podmienky Armády SR je ďalej potrebné navrhnúť a pripraviť systém, s možnosťou zobrazovať vektorové dáta na rastrovom obraze danej mapy pre ďalšie podmienky reorganizácie a výstavby armády,
- f) vytvorit' podmienky a začať práce na systéme **analýzy terénu**, ktorý by bol zobrazený formou vektorovej digitálnej mapy.

Tento systém na podmienky Armády SR by mal spĺňať tieto požiadavky:

. vkladanie, oprava údajov v databáze (manuálne a digitálne),

. čítanie a logické výbery potrebných údajov,

. analýza

- presuny krajinou,

- viditeľnosti,

- výbery trasy presunov,

- nebezpečné miesta z pohľadu zamorenia, zosuvov pôdy,

- nepriechodné územia (podľa druhu techniky),

- pri povodniach s dôrazom na možnosti zaplavenia,

- možnosti obrany jednotlivých priesmykov,

. prezentácia údajov,

. manipulácia s údajmi,

. spracovávanie údajov.

- g) vytvorit' systém (podsystem) k riešeniu špecifických a ohraničených úloh pri riešení krízových situácií:

Systém (podsystem) bude mať za úlohu:

- modelovať šírenie navrhnutého druhu plynu (otravnej látky), ktorý unikol vo vybranom geografickom bode,
 - musí umožniť užívateľovi, aby určil konkrétne prírodné podmienky:
 - . rýchlosť vetra (výškový, prízemný),
 - . teplota vzduchu, pôdy,
 - . ročnú dobu,
 - . miesto úniku (budova, voľný terén),
 - musí umožňovať modelovať rozptýlenie plynu (mračna) s jeho relatívnou koncentráciou za jednotku času,
- Systém by mal byť vytvorený v 2 variantoch - pre simulácie (modelovanie),
- pre reálne situácie,
- h) ako podsystem ŠIS pre podmienky Armády SR by mal byť vytvorený „taktický systém koordinácie vojenských operácií“, ktorý umožní automaticky lokalizovať a identifikovať miesta velenia (po typoch) a ostatných subjektov, ktoré sa zúčastňujú v operácii. Výsledky by mal byť schopný zobrazovať na digitálnej mape danej mierky,
- i) pripraviť podsystem (databázu) s dôrazom na legislatívne otázky o území a jeho právnom vysporiadaní.

4. ZÁVER

Vojenský informačný systém o území a ŠIS musia byť po každej stránke úzko previazané finančne, legislatívne, materiálne, tvorbou jednotlivých podsystemov, podsystemov informačných databáz a dopĺňovaním (obnove) údajov, kde na každej požiadavke, spracovávaní, upresnení a dopĺňovaní sa musia v plnej miere podieľať všetky rezorty a úrady štátnej správy.

Páni,

záverom by som chcel povedať, že cieľom našej konferencie by mali byť prijaté závery a návrhy pre našich nadriadených ako tento problém v najbližšom období riešiť s dôrazom na pridelenie úloh k riešeniu rozhodujúcich otázok a financovaniu celého projektu, t.j. „Štátneho informačného systému SR“. Mala by byť navrhnutá medzirezortná komisia, ktorá by daný problém riešila a stanovený konkrétny termín plnenia úloh s vyčlenením potrebných finančných prostriedkov.